

«Сейфуллин оқулары – 18: « Жастар және ғылым – болашаққа көзқарас» халықаралық ғылыми -практикалық конференция материалдары = Материалы международной научно-практической конференции «Сейфуллинские чтения – 18: « Молодежь и наука – взгляд в будущее» - 2022.- Т.І, Ч.ІІІ. – Б.78-80

МЫСЫҚТАРДАҒЫ БҮЙРЕК ЖЕТКІЛІКСІЗДІГІНІҢ ЗЕРТХАНАЛЫҚ ЖӘНЕ АСПАПТЫҚ ДИАГНОСТИКАСЫ

*Мылтықбаева Г.А. ., 1 курс магистранты
С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті, Нұр – Сұлтан қ*

Бүйрек және зәр шығару жүйесі аурулары тақырыбын таңдау кездейсоқ емес және ветеринарлық тәжірибеде үлкен маңызға ие, себебі бүйрек жеткіліксіздігімен ауырған мысықтардағы нақты диагноз бен емдеу жиілігіне қарамастан, соңғы жылдары осы патологиядан жалпы өлім-жітімнің айтарлықтай төмендеуі болған жоқ.

Бүйрек көп функциялы өмірлік маңызды органдар ретінде сипатталады. Бұл органның негізгі мақсаты-су мен энергия балансын сақтау, сондай-ақ кейбір заттардың синтезіне қатысу. Бүйрек азот алмасуының өнімдерін және көптеген артық заттарды кетіруге көмектеседі. Ветеринарлық тәжірибеде жануарлардың зәр шығару жүйесінің көптеген патологиялық жағдайларының арасында созылмалы бүйрек жеткіліксіздігі жиі кездеседі.

Бүйрек жеткіліксіздігі бірқатар авторлардың пікірінше, 8 жастан асқан мысықтардың 14-27%-да жиі кездеседі. Қазіргі уақытта патологияның дамуының тікелей себептері анықталмаған, алайда алдын-ала факторларға төменгі зәр шығару жолдарының созылмалы аурулары, соның ішінде мысықтардың идеопатиялық циститі, сұйықтықты қабылдау ерекшеліктері, инфекциялар жатады. Бүйрек жеткіліксіздігі-азотемияның дамуымен, қышқыл-негіз тепе-теңдігінің, су-электролит балансының және анемияның өзгеруімен бүйректің негізгі гомеостатикалық функцияларының бұзылуы. Бұл синдромды анықтау қазіргі уақытта зәр шығару жүйесінің ауруларымен ауыратын жануарлардың өмірін сақтау үшін өзекті тақырып болып табылады. Бұл мақалада мысықтардың бүйрек жетіспеушілігін диагностикалаудың заманауи әдістерін қолдану мәселелері қарастырылады [1].

Өте ауыр ағымға қарамастан, жануарларда бүйрек жетіспеушілігін диагностикалау қиын. Тексеру анамнез, аурудың клиникалық көрінісі, зәр шығару жүйесінің мүшелерін пальпациялау және қан мен несепті арнайы биохимиялық зерттеу нәтижелеріне негізделген (негізгі көрсеткіштер – креатинин, қан несепнәрі, зәр тығыздығы). Кескін алудың сәулелік әдістері ауруларды диагностикалауда маңызды рөл атқарады, бұл бүйрек

паренхимасының қызметін анықтау мүмкіндігін едәуір жақсартып, тиісінше, бүйрек жеткіліксіздігінің дамуы мен барысын болжауға көмектеседі [2].

Бүгінгі таңда кескінді диагностикалаудың жетекші әдістердің бірі — ішкі ағзалардың суреттерін әртүрлі беткейде "анатомиялық" кесектер түрінде алуға мүмкіндік беретін әдіс-ультрадыбыстық зерттеу. Ол эхолокация принципіне негізделген. Сенсор жіберген ультрадыбыстық толқындар дененің тіндерінен өтіп, аппаратпен шағылысады, декодталады және ветеринарға ішкі ағзалардың, тіндердің және қуыстардың күйін көруге мүмкіндік беретін кескінге айналады [3].

Жұмыстың мақсаты: Мысықтардың бүйрек жеткіліксіздігі кезіндегі аурудың таралу тенденциясын анықтай отырып, клинико-зертханалық және ультрадыбыстық зерттеудің диагностикалық ақпараттылығын анықтау.

Жұмысты орындау барысында тәжірибелер Нұр-сұлтан қаласының "Зоосфера" кинология және фелинология орталығына жүргізілді.

Зерттеу материалдары: УДЗ – сканері, биохимиялық анализатор, жануарларды тіркеу жүйесі, "Зоосфера" кинология және фелинология орталығына ветеринарлық көмекке жүгінген жеке иелерге тиесілі жануарлар, бір реттік қолданылатын резеңке қолғап, спирт, катетер пробиркалар т.б.

Зерттеу барысында 7-10 жас аралығындағы 10 мысықтан тұратын бақылау тобы құрылды, оған 7 аталық мысық пен 3 ұрғашы мысық кірді.

Клиникаға соңғы 4 айда жүгінген 478 мысықтың арасында 67-де (14%) несеп-бөлу жүйесі ауруы кездескені анықталды. Соның 10-на (2%) бүйрек жеткіліксіздігі диагнозы қойылды.

Жануарларды диспансерлеу нәтижесінде бүйрек жеткіліксіздігі ауыруына уретральды каналдың анатомиялық құрылымына байланысты аталық мысықтар бейім екенін байқадық. Диагноз қойылған әр 3 мысықтың шамамен 2-і аталық мысық екені анықталды.

Біз жүргізген статистика осы ауруға ең сезімтал өмір сүру жасын анықтауға мүмкіндік берді. Нәтижесінде біз мысықтардың жеті жастан егде жасқа дейін жиі ауыратындығын анықтадық.

Клиникалық зерттеу әдістері:

1. Биохимиялық зерттеулер "Seamaty" (Қытай) фирмасының арнайы «Kidney Function» картриджен пайдалана отырып, "SMT-120V" биохимиялық анализаторында жүргізілді.

2. Ультрадыбыстық диагностика көпфункционалы «SonoScare S20» ультрадыбыстық сканердің көмегімен жүргізілді.

Бүйрек жеткіліксіздігі бар жануарлардың қанын биохимиялық зерттеу кезінде біз өзгерістердің негізгі бөлігі бүйректің жұмысын сипаттайтын ферменттердің (несепнәр, креатинин) жоғарылауы болатынын анықтадық. Орташа алғанда, бұл көрсеткіштер 1,5 есе жоғары болды (1-кесте).

1-кесте Биохимиялық зерттеу нәтижелері

Көрсеткіштер	Несепәр, ммоль/л	Креатинин, мкмоль/л
Норма	5,5–11,1	48,6–165,0
Кожаханова Д.И. Долли, 10 жас	52,0	212
Мамунова П.Р. Маркиз, 10 жас	7,4	212
Марченко А.Е. Муся, 8 жас	12,6	263
Калыбаева С.Н. Том, 9 жас	13,9	154
Туленова К.Т. Каспер, 10 жас	18	212
Давиденко А.Н. Луна, 7 жас	24,4	166,1
Нуржанов О.Р. Дин, 9 жас	42,3	173
Гасюк Н.Н. Минки, 10 жас	20	235
Фалина А.Ю. Джин, 7 жас	25,3	260
Лукьянова М.Г. Лелик, 8 жас	28,1	179

Бақылау тобына таңдалған жануарлардағы бүйректерді ультрадыбыстық зерттеу кезінде біз келесі өзгерістерді кездестірдік:

1. Бүйрек мөлшерінің өзгеруі.
2. Кортикальды қабаттың экзогенділігінің төмендеуі және бүйректің мембраналық қабатының экзогенділігінің жоғарылауы.
3. Бүйрек синусына әсер ететін өзгерістер (бүйрек астаушасының кеңеюі).
4. Бүйрек паренхимасының гетерогенділігі және анық емес кортико-медулярлы шекара.

Қорытынды: Бүйрек жеткіліксіздігін диагностикалау кезінде бүйрек ауруларының даму қаупіне сезімтал жануарларды ескеру қажет. Ауруға негізінен егде жастағы аталық мысықтар бейім болып келеді.

БЖ диагностикалауда биохимиялық және ультрадыбыстық әдіс-тәсілдері қолданылды.

Биохимиялық қан зерттеуі ауруды диагностикалауда өте жоғары көрсеткіш, яғни зерттелген 10 мысықтың 10-да дәл нәтиже көрсетті.

Ультрадыбыстық зерттеу де аурудың дәрежесін көрсетіп, қаншалықты өзгеріс пен патология бар екенін бағалауға көмектесті.

Осылайша, сипатталған ауру кең таралған және қазіргі заманғы ветеринариялық фармакологиялық сала осы ауруды емдеуге және алдын алуға арналған көптеген дәрі-дәрмектерді шығаратындығына қарамастан, БЖ емдеудің күрделі құралдарын жасау өзекті болып табылады. Жоғарыда аталған аурумен күресте маңызды буын уақтылы және толық диагноз қою болып табылады. Мысықтардың бүйрек жеткіліксіздігін диагностикалаудың ұсынылған алгоритмі күрделі және кешенді болғанына қарамастан, біз жоғарғы ықтималдықпен ауруға нақты диагноз қоятын әдістерді қолдана отырып, жылдам әрі тиімді жолды ұсынамыз. Гематологиялық зерттеудегі биохимиялық қан талдауын оң көрсеткіш болмаған жағдайда және науқастың жалпы жағдайына қарай тағайындалуын, сонымен қатар ем жүргізген кезде негізгі назарды тек қуықтан зәрді шығаруға ғана емес, жануардың жалпы жағдайына да көңіл аудару негізгі талап қатарына кіру керек.

Әдебиеттер тізімі

1 Bonn M. J. Pathophysiologia pochechnoi nedostatochnosti [the Pathophysiology of renal failure] / J. M. Bonnet, J. M. Cadore // Vet.- 2008. – No. 9. – P. 4-13.

2 Ultrasound Examination in Cats. – Text : electronic // VCA hospitals.com/know-your-pet : [website]. – URL: <https://vcahospitals.com/know-your-pet/ultrasound-examination-in-cats> (date of treatment: 11.01.2021).

3 Стандартизация ультразвуковых исследований в ветеринарии. УЗИ органов пищеварительной и мочевыделительной систем. – Текст : электронный // Ассоциация практикующих ветеринарных врачей : [сайт]. – 2015-2021.